

Raport zaliczeniowy

statystyka nieparametryczna

Natalia Stefańska

2025-05-25

Spis treści

1	Opis danych	2
1.1	Charakterystyka danych	2
1.2	Wizualizacja danych	5
2	Weryfikowane cele badawcze	8
2.1	Czy przechowywanie sera “A” wpływa istotnie na zmniejszenie się w nim zawartości wody?	8
2.2	Czy przechowywanie sera “B” wpływa istotnie na zmniejszenie się w nim zawartości wody?	10
2.3	Czy różnica w zawartości wody w terminach <code>tydzien0</code> i <code>tydzien3</code> jest istotna statystycznie?	12
2.4	Czy różnica w zawartości wody w terminach <code>tydzien3</code> i <code>tydzien5</code> jest istotna statystycznie?	12
2.5	Jakiego średniego procentu utraty wody można się spodziewać w terminach <code>tydzien3</code> i <code>tydzien5</code> ?	13
2.6	Dodatkowe cele badawcze	13
3	Wnioski	16

1 Opis danych

Dane dotyczą zawartości wody (wyrażonej w procentach) w dwóch rodzajach sera topionego: typu “A” oraz “B”, w zależności od czasu przechowywania (dojrzewania). Pomiary zostały przeprowadzone w trzech punktach czasowych - w tygodniu 0 (początek badania), tygodniu 3 oraz tygodniu 5. Dla każdego typu sera zbadano pięć próbek w każdym punkcie czasowym.

Tablica 1: Dane dla sera typu “A”

tydzien0	tydzien3	tydzien5
42.3	38.7	39.4
42.5	38.1	36.5
41.0	39.3	36.3
40.8	37.7	36.3
42.4	39.0	36.6

Tablica 2: Dane dla sera typu “B”

tydzien0	tydzien3	tydzien5
41.4	39.9	38.2
40.1	38.2	37.4
41.5	37.7	35.1
41.6	37.9	35.2
39.9	37.2	34.5

1.1 Charakterystyka danych

Dane składają się z dwóch prób niezależnych - próby dotyczącej sera typu “A” oraz próby dotyczącej sera typu “B”. W każdej grupie zbadano 5 próbek sera w 3 punktach czasowych - `tydzien0`, `tydzien3`, `tydzien5` - odpowiednio na początku badania, po 3 tygodniach od rozpoczęcia oraz po 5 tygodniach od rozpoczęcia.

Dane pochodzą z układu z powtarzanymi pomiarami, natomiast analizowana zmienna (*zawartość wody*) jest zmienną ilościową w skali interwałowej.

Tablica 3: Statystyki opisowe dla sera typu “A”

tydzien0	tydzien3	tydzien5
Min. :40.8	Min. :37.70	Min. :36.30
1st Qu.:41.0	1st Qu.:38.10	1st Qu.:36.30
Median :42.3	Median :38.70	Median :36.50
Mean :41.8	Mean :38.56	Mean :37.02
3rd Qu.:42.4	3rd Qu.:39.00	3rd Qu.:36.60
Max. :42.5	Max. :39.30	Max. :39.40

Tablica 4: Statystyki opisowe dla sera typu “B”

tydzien0	tydzien3	tydzien5
Min. :39.9	Min. :37.20	Min. :34.50
1st Qu.:40.1	1st Qu.:37.70	1st Qu.:35.10
Median :41.4	Median :37.90	Median :35.20
Mean :40.9	Mean :38.18	Mean :36.08
3rd Qu.:41.5	3rd Qu.:38.20	3rd Qu.:37.40
Max. :41.6	Max. :39.90	Max. :38.20

Tablica 5: Statystyki opisowe dla każdego tygodnia - bez podziału na typy serów

tydzien0	tydzien3	tydzien5
Min. :39.90	Min. :37.20	Min. :34.50
1st Qu.:40.85	1st Qu.:37.75	1st Qu.:35.48
Median :41.45	Median :38.15	Median :36.40
Mean :41.35	Mean :38.37	Mean :36.55
3rd Qu.:42.12	3rd Qu.:38.92	3rd Qu.:37.20
Max. :42.50	Max. :39.90	Max. :39.40

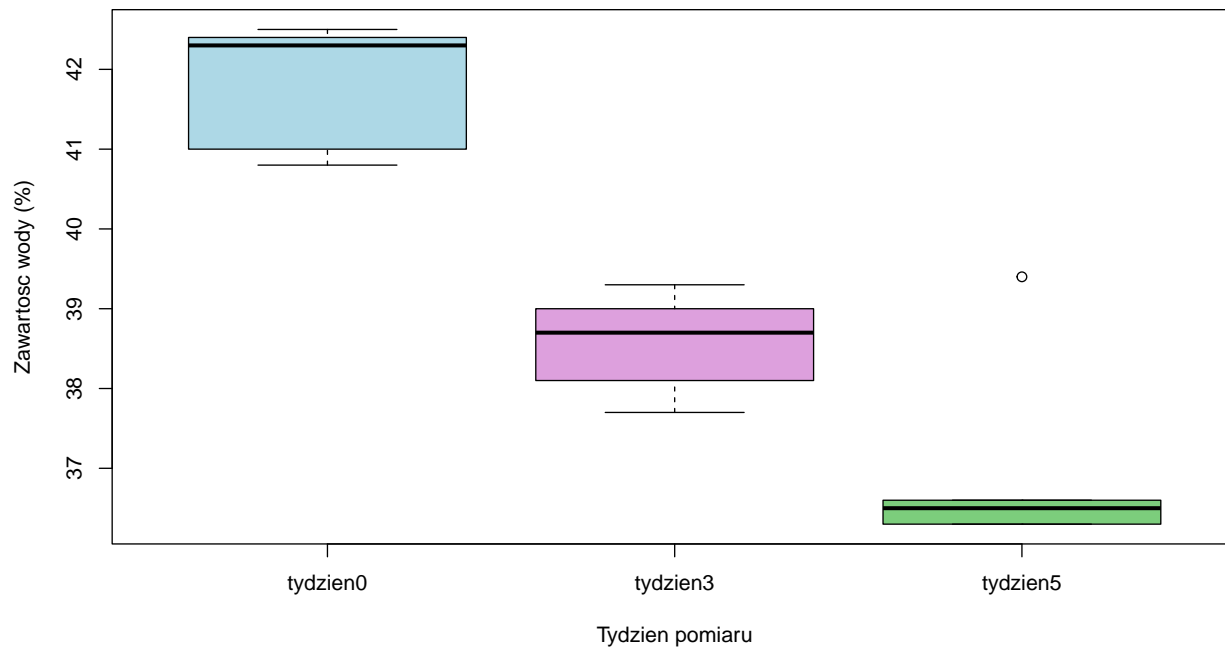
Tablica 6: Odchylenia standardowe dla każdego tygodnia -
dla sera typu “A” oraz dla sera typu “B”

	tydzien0	tydzien3	tydzien5
sd_A	0.8276473	0.6542171	1.336787
sd_B	0.8276473	1.0281051	1.617714

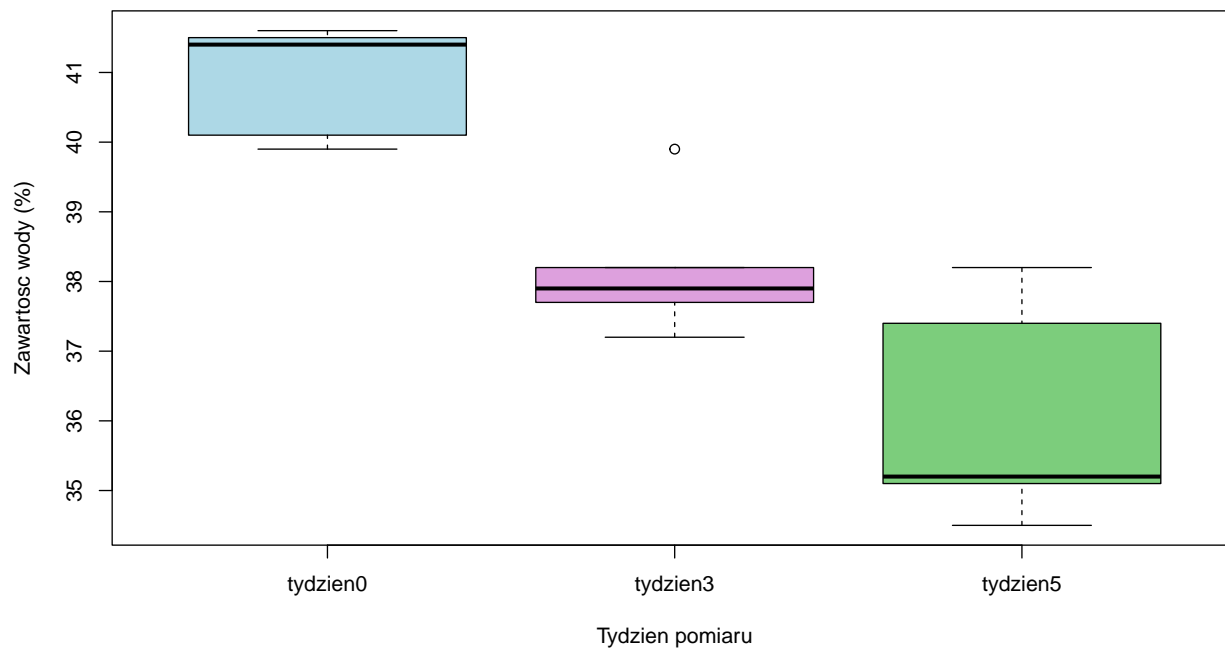
W tabelach powyżej przedstawiono statystyki opisowe - minimum, maksimum, kwartyle, średnie oraz odchylenia standardowe zawartości wody dla każdego rodzaju sera w poszczególnych tygodniach. Dane wskazują na systematyczny spadek zawartości wody w czasie, którego istotność zostanie zweryfikowana przy użyciu odpowiednich testów statystycznych.

1.2 Wizualizacja danych

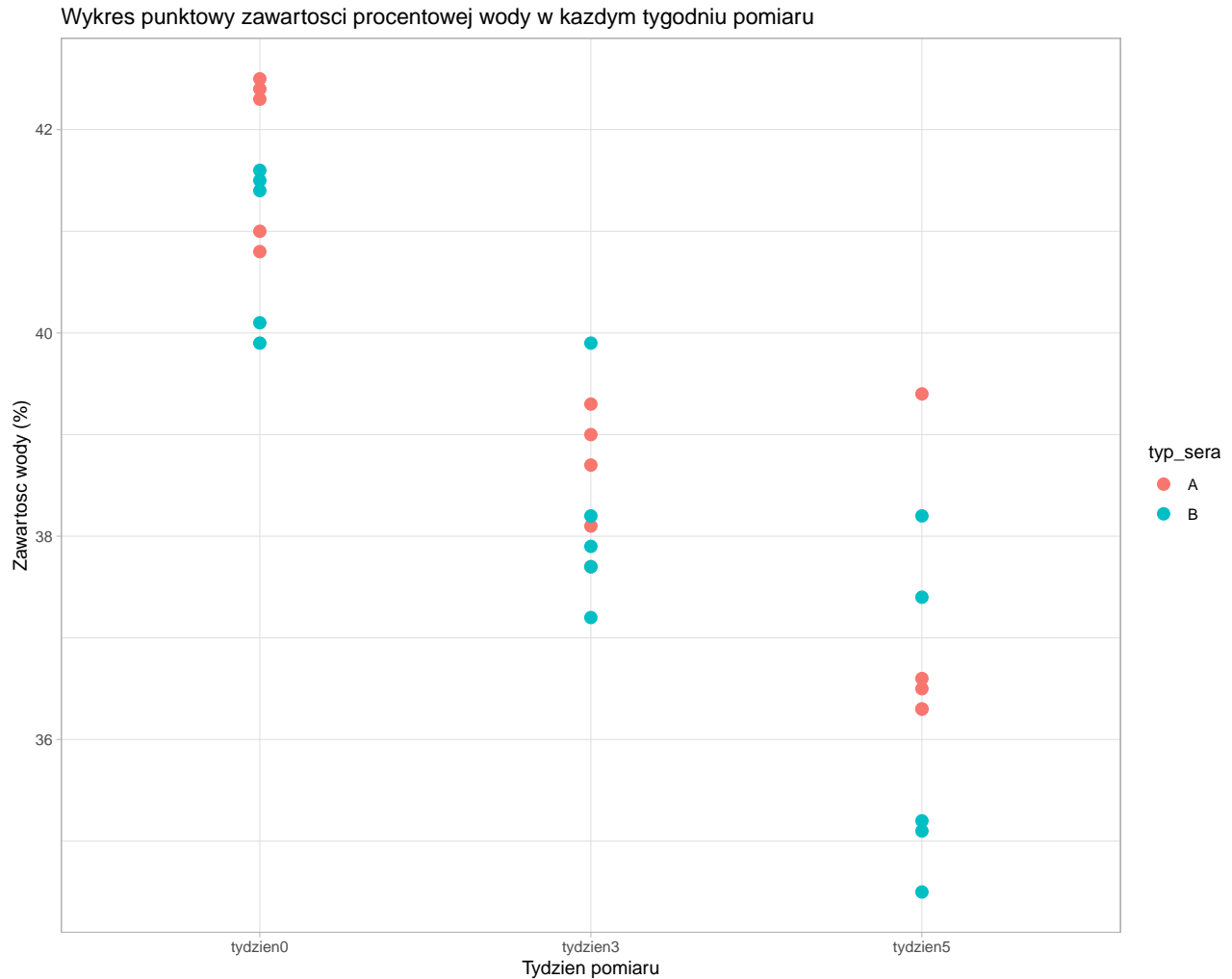
Wykres pudełkowy dla danych dotyczących sera typu "A"

Wykres pudełkowy dla danych dotyczących sera typu "B"

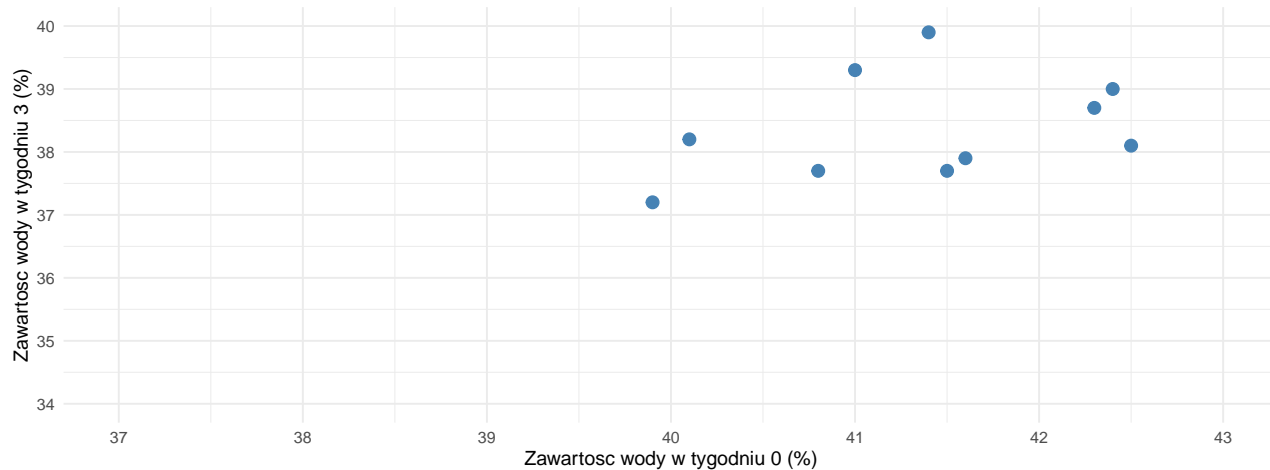

Na wykresach pudełkowych przedstawiono rozkład zawartości wody dla serów typu “A” i “B” w trzech punktach czasowych. Widoczna jest tendencja spadkowa, szczególnie wyraźna między tygodniem 0 a tygodniem 5. W obu grupach obserwuje się obniżenie median zawartości wody, co sugeruje postępujący proces odwodnienia w trakcie przechowywania.

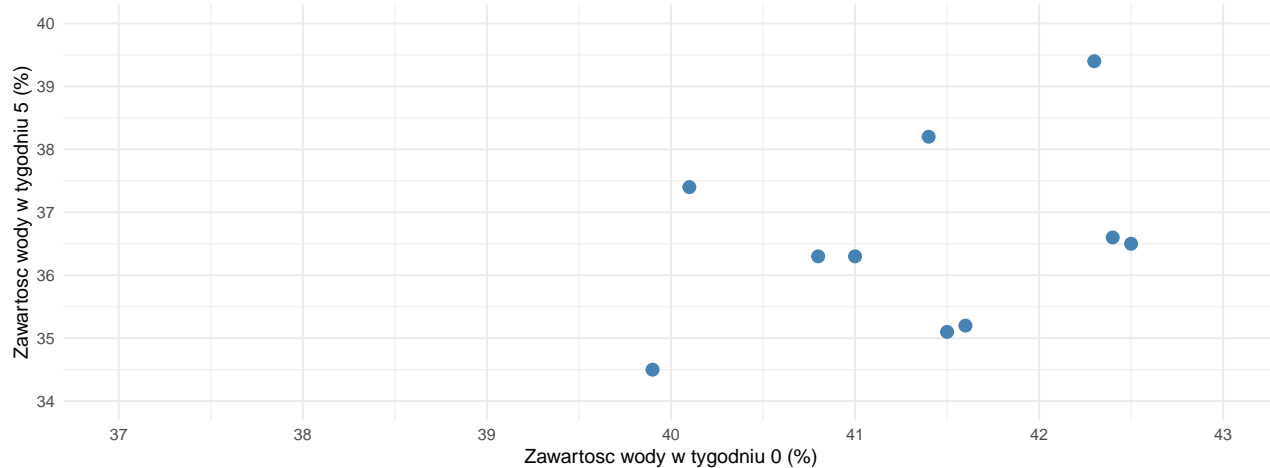

Na wspólnym wykresie punktowym przedstawiono zawartość procentową wody w serach typu “A” i “B”, przy czym kolor punktów wskazuje na typ sera.

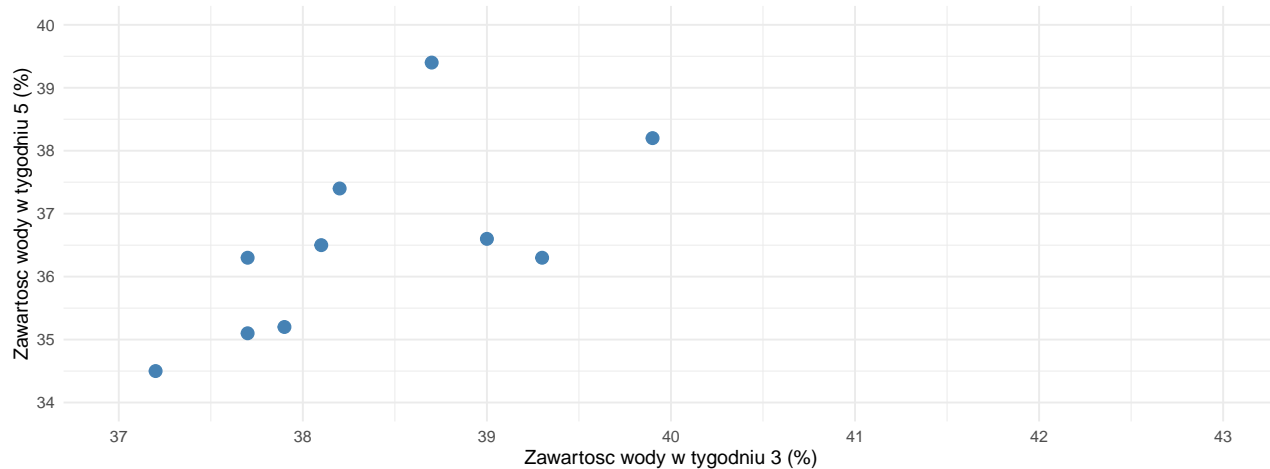
Zależność między zawartością wody w tygodniu 0 a 3

Zależność między zawartością wody w tygodniu 0 a 5

Zależność między zawartością wody w tygodniu 3 a 5

2 Weryfikowane cele badawcze

2.1 Czy przechowywanie sera “A” wpływa istotnie na zmniejszenie się w nim zawartości wody?

Pomiar zawartości wody prowadzono na tych samych pięciu próbkach sera w trzech momentach czasowych, co oznacza, że dane pochodzą z układu z powtarzanymi pomiarami (próby zależne).

Sformułowanie problemu w postaci hipotez

H_0 : rozkłady zawartości wody w tygodniach 0, 3 i 5 dla sera “A” są identyczne

H_1 : przynajmniej jeden z rozkładów różni się od pozostałych

Zapis matematyczny hipotez

$H_0: F_{tydzien0} = F_{tydzien3} = F_{tydzien5}$

$H_1: \exists_{i \neq j} F_{tydzien i} \neq F_{tydzien j}$

Przeprowadzony test: `friedman.test`

- otrzymana p -wartość: $0.0149956 < 0.05$
- decyzja: odrzucenie H_0
- wniosek: występują istotne różnice w rozkładach zawartości procentowej wody w serze typu “A” między tygodniami

Sformułowanie nowego problemu w postaci hipotez

H_0 : mediana różnic zawartości wody w tygodniu i oraz tygodniu j dla sera “A” jest równa 0

H_1 : mediana różnic zawartości wody w tygodniu i oraz tygodniu j dla sera “A” jest większa od 0

Zapis matematyczny hipotez

$H_0: Me(X_i - X_j) = 0$

$H_1: Me(X_i - X_j) > 0$

Przeprowadzone testy: Test rangowanych znaków Wilcoxona (dla prób zależnych) - `wilcox.test`

1. para między tygodniem 0 a tygodniem 3

- otrzymana p -wartość: $0.03125 < 0.05$
- decyzja: odrzucenie H_0
- wniosek: mediana różnic zawartości wody między tygodniem 0 oraz 3 jest istotnie większa od 0

2. para między tygodniem 0 a tygodniem 5

- otrzymana p -wartość: $0.03125 < 0.05$
- decyzja: odrzucenie H_0
- wniosek: mediana różnic zawartości wody między tygodniem 0 oraz 5 jest istotnie większa od 0

3. para między tygodniem 3 a tygodniem 5

- otrzymana p -wartość: $0.0625 > 0.05$
- decyzja: nie ma podstaw do odrzucenia H_0
- wniosek: mediana różnic zawartości wody między tygodniem 3 oraz 5 nie różni się istotnie od 0

Przeprowadzony test: Porównania parami przy użyciu testu Andersona-Darlinga dla wszystkich par - `adAllPairsTest`

Tablica 7: p -wartości dla porównań parami przy użyciu testu Andersona-Darlinga

	0	3
3	0.0110358	NA
5	0.0110358	0.045156

2.2 Czy przechowywanie sera “B” wpływa istotnie na zmniejszenie się w nim zawartości wody?

Pomiar zawartości wody prowadzono na tych samych pięciu próbkach sera w trzech momentach czasowych, co oznacza, że dane pochodzą z układu z powtarzanymi pomiarami (próby zależne).

Sformułowanie problemu w postaci hipotez

H_0 : rozkłady zawartości wody w tygodniach 0, 3 i 5 dla sera “B” są identyczne

H_1 : przynajmniej jeden z rozkładów różni się od pozostałych

Zapis matematyczny hipotez

$H_0: G_{tydzien0} = G_{tydzien3} = G_{tydzien5}$

$H_1: \exists_{i \neq j} G_{tydzien i} \neq G_{tydzien j}$

Przeprowadzony test: `friedman.test`

- otrzymana p -wartość: $0.0067379 < 0.05$
- decyzja: odrzucenie H_0
- wniosek: występują istotne różnice w rozkładach zawartości procentowej wody w serze typu “B” między tygodniami

Sformułowanie nowego problemu w postaci hipotez

H_0 : mediana różnic zawartości wody w tygodniu i oraz j dla sera “B” jest równa 0

H_1 : mediana różnic zawartości wody w tygodniu i oraz j dla sera “B” jest większa od 0

Zapis matematyczny hipotez

$H_0: Me(Y_i - Y_j) = 0$

$H_1: Me(Y_i - Y_j) > 0$

Przeprowadzone testy: Test rangowanych znaków Wilcoxona (dla prób zależnych) - `wilcox.test`

1. para między tygodniem 0 a tygodniem 3

- otrzymana p -wartość: $0.03125 < 0.05$
- decyzja: odrzucenie H_0
- wniosek: mediana różnic zawartości wody między tygodniem 0 oraz 3 jest istotnie większa od 0

2. para między tygodniem 0 a tygodniem 5

- otrzymana p -wartość: $0.0210841 < 0.05$
- decyzja: odrzucenie H_0
- wniosek: mediana różnic zawartości wody między tygodniem 0 oraz 5 jest istotnie większa od 0

3. para między tygodniem 3 a tygodniem 5

- otrzymana p -wartość: $0.03125 < 0.05$
- decyzja: odrzucenie H_0
- wniosek: mediana różnic zawartości wody między tygodniem 3 oraz 5 jest istotnie większa od 0

Przeprowadzony test: Porównania parami przy użyciu testu Andersona-Darlinga dla wszystkich par - `adAllPairsTest`

Tablica 8: p -wartości dla porównań parami przy użyciu testu Andersona-Darlinga

	0	3
3	0.0135597	NA
5	0.0135597	0.098776

2.3 Czy różnica w zawartości wody w terminach tydzień0 i tydzień3 jest istotna statystycznie?

Test został wykonany na pełnym zbiorze danych, niezależnie od typu sera. Oznacza to, że wyniki nie uwzględniają potencjalnych różnic między typami “A” i “B”.

Sformułowanie problemu w postaci hipotez

H_0 : mediana różnic zawartości wody w tygodniu 0 oraz tygodniu 3 jest równa 0

H_1 : mediana różnic zawartości wody w tygodniu 0 oraz tygodniu 3 jest różna od 0

Zapis matematyczny hipotez

$H_0: Me(X_0 - X_3) = 0$

$H_1: Me(X_0 - X_3) \neq 0$

Przeprowadzony test: Test rangowanych znaków Wilcoxona (dla prób zależnych) - `wilcox.test`

- otrzymana p -wartość: $0.0019531 < 0.05$
- decyzja: odrzucenie H_0
- wniosek: mediana różnic zawartości wody między tygodniem 0 oraz 3 jest istotnie różna od 0

2.4 Czy różnica w zawartości wody w terminach tydzień3 i tydzień5 jest istotna statystycznie?

Test został wykonany na pełnym zbiorze danych, niezależnie od typu sera. Oznacza to, że wyniki nie uwzględniają potencjalnych różnic między typami “A” i “B”.

Sformułowanie problemu w postaci hipotez

H_0 : mediana różnic zawartości wody w tygodniu 3 oraz tygodniu 5 jest równa 0

H_1 : mediana różnic zawartości wody w tygodniu 3 oraz tygodniu 5 jest różna od 0

Zapis matematyczny hipotez

$H_0: Me(X_3 - X_5) = 0$

$H_1: Me(X_3 - X_5) \neq 0$

Przeprowadzony test: Test rangowanych znaków Wilcoxona (dla prób zależnych) - `wilcox.test`

- otrzymana p -wartość: $0.0039063 < 0.05$
- decyzja: odrzucenie H_0
- wniosek: mediana różnic zawartości wody między tygodniem 3 oraz 5 jest istotnie różna od 0

2.5 Jakiego średniego procentu utraty wody można się spodziewać w terminach tydzień3 i tydzień5?

Tablica 9: Średnia procentowa utrata wody od początku do tygodnia 3 oraz do tygodnia 5

	typ "A"	typ "B"
do 3 tygodnia	7.725366	6.635823
do 5 tygodnia	11.429102	11.760554

Tablica 10: Średnia procentowa utrata wody między 3 a 5 tygodniem dojrzewania sera

typ "A"	typ "B"
3.97833	5.526704

2.6 Dodatkowe cele badawcze

2.6.1 Czy występują istotne statystycznie różnice między serem typu "A" oraz serem typu "B" w poszczególnych tygodniach?

Dane dla sera typu "A" oraz typu "B" pochodzą z dwóch niezależnych prób, co oznacza, że pomiary w jednej grupie nie są w żaden sposób powiązane z pomiarami w drugiej grupie.

Sformułowanie problemu w postaci hipotez

H_0 : mediany zawartości wody w serach “A” i “B” są równe w tygodniu i

H_1 : mediany zawartości wody w serach “A” i “B” są różne w tygodniu i

Zapis matematyczny hipotez

$H_0: Me_{A_i} = Me_{B_i}$

$H_1: Me_{A_i} \neq Me_{B_i}$

Przeprowadzony test: Test mediany (test Mooda) - `median_test`

1. w tygodniu 0

- otrzymana p -wartość: $0.5485062 > 0.05$
- decyzja: nie ma podstaw do odrzucenia H_0
- wniosek: mediany zawartości wody w serach typu “A” oraz “B” nie różnią się w tygodniu 0

2. w tygodniu 3

- otrzymana p -wartość: $0.5485062 > 0.05$
- decyzja: nie ma podstaw do odrzucenia H_0
- wniosek: mediany zawartości wody w serach typu “A” oraz “B” nie różnią się w tygodniu 3

3. w tygodniu 5

- otrzymana p -wartość: $0.5485062 > 0.05$
- decyzja: nie ma podstaw do odrzucenia H_0
- wniosek: mediany zawartości wody w serach typu “A” oraz “B” nie różnią się w tygodniu 5

Sformułowanie problemu w postaci hipotez

H_0 : rozkłady zawartości wody w serach “A” i “B” są identyczne w tygodniu i

H_1 : rozkłady zawartości wody w serach “A” i “B” są różne w tygodniu i

Zapis matematyczny hipotez

$H_0: F_{A_i} = G_{B_i}$

$H_1: F_{A_i} \neq G_{B_i}$

Przeprowadzony test: Test sumy rang Wilcoxona - `wilcox.test`

1. w tygodniu 0

- otrzymana p -wartość: $0.2222222 > 0.05$
- decyzja: nie ma podstaw do odrzucenia H_0
- wniosek: rozkłady zawartości wody w serach typu “A” oraz “B” nie różnią się w tygodniu 0

2. w tygodniu 3

- otrzymana p -wartość: $0.4633439 > 0.05$
- decyzja: nie ma podstaw do odrzucenia H_0
- wniosek: rozkłady zawartości wody w serach typu “A” oraz “B” nie różnią się w tygodniu 3

3. w tygodniu 5

- otrzymana p -wartość: $0.4019654 > 0.05$
- decyzja: nie ma podstaw do odrzucenia H_0
- wniosek: rozkłady zawartości wody w serach typu “A” oraz “B” nie różnią się w tygodniu 5

3 Wnioski

1. Przeprowadzona analiza statystyczna wykazała, że w obu typach sera ("A" i "B") przechowywanie produktu prowadzi do statystycznie istotnych zmian w zawartości wody w czasie. Test Friedmana potwierdził istotne różnice rozkładów zawartości wody między tygodniami 0, 3 i 5 dla obu grup, co wskazuje na zmiany poziomu uwodnienia serów podczas przechowywania. Dodatkowo przeprowadzone testy Wilcoxona pozwoliły określić, między którymi tygodniami występują istotne statystycznie różnice: dla sera typu "A" były to różnice między tygodniem 0 a tygodniem 3 oraz między tygodniem 0 a tygodniem 5, natomiast dla sera typu "B" – istotność stwierdzono we wszystkich parach pomiarowych. Przeprowadzono również porównania parami przy użyciu testu Andersona–Darlinga, które wykazały istotne różnice pomiędzy wszystkimi punktami czasowymi dla sera typu "A". W przypadku sera typu "B" różnice pomiędzy tygodniem 3 a 5 nie były istotne statystycznie.
2. Przeprowadzony test rangowanych znaków Wilcoxona dla prób zależnych (bez rozróżniania typu sera) wykazał, że zmiany zawartości wody między tygodniami 0 i 3 oraz między tygodniami 3 i 5 są istotne statystycznie, co potwierdza różnice w uwodnieniu sera w czasie.
3. Analiza średnich procentowych spadków zawartości wody wskazuje, że po 3 tygodniach ser typu "A" traci przeciętnie około 7,7% wody, a po 5 tygodniach jest to już 11,4%. Natomiast ser typu "B" po 3 tygodniach od początku badania stracił około 6,6%, a po 5 tygodniach - 11,8%. W okresie między tygodniem 3 a 5 tempo odwodnienia w serze "B" było wyższe niż w serze "A".
4. Dodatkowe porównania między typami sera w konkretnym tygodniu wykonane za pomocą testu mediany oraz testu Wilcoxona dla prób niezależnych nie wykazały istotnych różnic w zawartości wody. Oznacza to, że pomimo wyraźnej tendencji odwodnienia w czasie, nie stwierdzono istotnych różnic między typami sera w odpowiadających sobie punktach pomiarowych.